УДК 339.9:330.15:338.2; JEL classification: F01, F02, F14, O13, Q34
DOI: https://doi.org/10.36887/2415-8453-2026-3-52

Миценко Іван Михайлович, доктор економічних наук, професор, в.о. завідувача кафедри міжнародних економічних відносин та іноземних мов, Центральноукраїнський національний технічний університет
Миценко Валерій Іванович, канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин та іноземних мов, Центральноукраїнський національний технічний університет

Mytsenko Ivan, Doctor of Economic Sciences, Professor, acting head of the Department of international economic relations and foreign languages of the Central Ukrainian National Technical University, https://orcid.org/0000-0002-2749-5117
Mytsenko Valeriy, Ph.D. (Pedag.), Assoc. Prof., Associate Professor of the Department of international economic relations and foreign languages of the Central Ukrainian National Technical University, https://orcid.org/0000-0001-6034-0224

СВІТОВИЙ РИНОК ТА ЙОГО РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ В УМОВАХ АСИМЕТРИЧНОЇ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ
THE WORLD MARKET AND ITS RESOURCE POTENTIAL UNDER CONDITIONS OF AN ASYMMETRIC GLOBAL ECONOMY

Миценко І. М., Миценко В. І. Світовий ринок та його ресурсний потенціал в умовах асиметричної глобальної економіки. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2026. Том 11. № 3. С. 292 – 296.

Mytsenko I., Mytsenko V. The world market and its resource potential under conditions of an asymmetric global economy. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*. 2026. Volume 11. № 3. pp. 292 – 296.

У статті здійснено комплексне дослідження світового ринку як багаторівневої системи обміну товарами, послугами, капіталом, технологіями, інформацією та стратегічними ресурсами в умовах поглиблення асиметрій у глобальній економіці. Обґрунтовано, що ресурсний потенціал світового ринку доцільно розглядати не лише як сукупність природно-сировинних, енергетичних, продовольчих, трудових, фінансових і цифрово-технологічних ресурсів, а й як здатність світогосподарської системи забезпечувати їхню мобілізацію, перерозподіл, перероблення та використання у глобальних ланцюгах створення вартості. Доведено, що сучасна асиметрична глобальна економіка характеризується одночасним зростанням сукупного ресурсного потенціалу та посиленням нерівномірності доступу до нього. На основі емпіричних даних проаналізовано емпіричні індикатори розвитку світового ринку, зокрема обсяги світової торгівлі товарами і послугами, динаміку торгівлі послугами та цифрово доставленими послугами, структуру енергетичного забезпечення, концентрацію виробництва і перероблення критичних мінералів, стан продовольчого забезпечення та цифрову нерівність. Встановлено, що у 2024 р. світова торгівля досягла рекордного рівня 33 трлн дол. США, а у 2025 р. торгівля товарами та комерційними послугами зросла до 34,65 трлн дол. США, однак зростання супроводжується регіональною, технологічною і ресурсною асиметрією. Показано, що ключовими проявами такої асиметрії є домінування окремих регіонів у прирості товарної торгівлі, висока концентрація перероблення критичних мінералів, залежність енергетичних ринків від викопного палива, нерівномірний доступ до цифрових послуг і посилення торговельних дисбалансів. Запропоновано систематизацію складових ресурсного потенціалу світового ринку та визначено напрями його збалансованого використання через диверсифікацію постачання, розвиток циркулярних моделей, цифрову інклюзію, зміцнення продовольчої безпеки та оновлення багатосторонніх регуляторних механізмів.
Ключові слова: *світовий ринок, ресурсний потенціал, асиметрична глобальна економіка, глобальні ланцюги вартості, критичні мінерали, енергетична безпека, цифрова нерівність, міжнародна торгівля.*

The article provides a comprehensive study of the world market as a multi-level system of exchange in goods, services, capital, technologies, information and strategic resources under conditions of deepening asymmetries in the global economy. It is substantiated that the resource potential of the world market should be interpreted not only as the aggregate of natural, raw-material, energy, food, labor, financial and digital-technological resources, but also as the capacity of the world economic system to mobilize, redistribute, process and use these resources within global value chains. It is argued that the modern asymmetric global economy is marked by a simultaneous increase in aggregate resource potential and a growing unevenness of access to it. Based on data, the article analyses empirical indicators of world market development, including the value of global trade in goods and services, the dynamics of commercial and digitally delivered services, the structure of global energy supply, the concentration of critical mineral mining and refining, the state of cereal markets and the digital divide. The findings show that global trade reached a record USD 33 trillion in 2024 and that trade in goods and commercial services increased to USD 34.65 trillion in 2025. However, this growth is accompanied by regional, technological and resource asymmetries. The key manifestations of such asymmetry include the dominance of specific regions in merchandise trade growth, the high concentration of critical mineral refining, the continued dependence of the energy system on fossil fuels, unequal digital access, and widening trade imbalances. The article systematizes the components of the world market's resource potential and identifies directions for its more balanced use through supply diversification, circular economy models, digital inclusion, food security, and the renewal of multilateral regulatory mechanisms.
Keywords: *world market, resource potential, asymmetric global economy, global value chains, critical minerals, energy security, digital divide, international trade.*

Вступ

Сучасний світовий ринок формується під впливом одночасної дії кількох масштабних процесів: технологічної трансформації, енергетичного переходу, зміни географії міжнародної торгівлі, посилення геополітичної конкуренції, фрагментації глобальних ланцюгів доданої вартості та зростання ролі стратегічних ресурсів. У таких умовах традиційне розуміння світового ринку як простору купівлі-продажу товарів і послуг є недостатнім. Він дедалі більше постає як глобальна система розподілу ресурсних можливостей, у межах якої економіки конкурують не лише за ринки збуту, а й за доступ до енергії, критичних мінералів, продовольства, технологій, даних, фінансового капіталу та людського потенціалу.

Актуальність дослідження посилюється тим, що зростання світового ресурсного потенціалу не супроводжується його рівномірним розподілом. Навпаки, більшість ключових ресурсів концентрується у вузьких географічних, технологічних або інституційних вузлах. Одні країни володіють ресурсною базою, інші - переробними потужностями, треті - фінансово-технологічними платформами, через які відбувається комерціалізація ресурсів. Така структура створює асиметричну глобальну економіку, де формальна відкритість ринків поєднується з нерівними можливостями участі у створенні вартості.

Аналіз останніх досліджень. У теоретичному аспекті проблема асиметричного розвитку світового ринку розглядається у працях, присвячених глобалізації, залежному розвитку, міжнародній торгівлі та глобальним ланцюгам вартості. Р. Пребіш наголошував на структурній нерівності між центром і периферією світового господарства [1]. Дж. Стігліц аналізував суперечності глобалізації та нерівномірний розподіл її вигод [2]. Д. Родрік акцентував на конфлікті між гіперглобалізацією, національним суверенітетом і демократичним вибором [3]. Р. Болдвін розглядав нову хвилю глобалізації як поєднання торговельних, інформаційних і виробничих взаємозалежностей [4]. Г. Джереффі розкрив значення глобальних ланцюгів вартості у формуванні нових центрів

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons CC-BY 4.0

© Миценко Іван Михайлович, Миценко Валерій Іванович, 2026

економічної влади [5]. Водночас у сучасних умовах недостатньо дослідженим залишається питання цілісної оцінки ресурсного потенціалу світового ринку саме крізь призму асиметрій доступу, контролю і перероблення ресурсів.

Емпіричний вимір проблеми підтверджується даними міжнародних організацій. За оцінками ЮНКТАД, у 2024 р. глобальна торгівля досягла рекордних 33 трлн дол. США, збільшившись на 3,7%, при цьому послуги забезпечили більшу частину приросту [6]. За даними СОТ, у 2025 р. світова торгівля товарами і комерційними послугами зросла до 34,65 трлн дол. США, а торгівля послугами зростала швидше, ніж торгівля товарами [7]. Такі дані свідчать про збереження масштабного ринкового потенціалу, але водночас демонструють його змінну структуру, у якій зростає значення цифрових послуг, критичних мінералів, енергетичних ресурсів і продовольчої безпеки.

Отже, дослідження світового ринку та його ресурсного потенціалу в умовах асиметричної глобальної економіки є важливим як у теоретичному, так і в практичному аспектах, оскільки дозволяє визначити реальні джерела стійкості, вразливості та конкурентоспроможності країн у сучасній світогосподарській системі

Формулювання цілей статті

Метою статті є наукове обґрунтування сутності, структури та параметрів ресурсного потенціалу світового ринку в умовах асиметричної глобальної економіки, а також визначення ключових тенденцій його трансформації та напрямів збалансованого використання.

Для досягнення мети визначено такі завдання: уточнити зміст поняття ресурсного потенціалу світового ринку; систематизувати його основні складові; проаналізувати емпіричні показники розвитку світового ринку та його ресурсної бази; виявити прояви асиметрії у доступі до ресурсів, технологій і торговельних можливостей; обґрунтувати напрями підвищення стійкості світового ринку в умовах глобальної невизначеності.

Виклад основного матеріалу дослідження

Світовий ринок у сучасній економічній системі доцільно розглядати не як суму національних ринків, а як мережевий простір взаємодії суб'єктів, ресурсів, інституцій і технологічних платформ. Його ресурсний потенціал формується на перетині природно-сировинної бази, енергетичного забезпечення, продовольчих систем, людського капіталу, фінансової ліквідності, транспортно-логістичної інфраструктури, цифрових мереж і науково-технологічних компетентностей. Відповідно, ресурсний потенціал світового ринку є не лише кількісним запасом ресурсів, а й якісною спроможністю перетворювати їх на економічну цінність.

За умов асиметричної глобальної економіки ключовим стає не сам факт наявності ресурсів, а контроль над критичними етапами їх використання. Наприклад, країна може володіти запасами мінеральної сировини, але не мати технологій її глибокого перероблення; може бути значним експортером продовольства, але залежати від імпортних добрив, енергоносіїв або логістичних маршрутів; може мати молоде населення, але не мати цифрової інфраструктури для перетворення людського потенціалу на продуктивний ресурс. Саме тому сучасна асиметрія проявляється не лише у різниці між багатими і бідними країнами, а й у нерівному розподілі функцій у глобальних ланцюгах вартості.

Систематизація складових ресурсного потенціалу світового ринку дає змогу виокремити кілька взаємопов'язаних блоків, кожен з яких має власну логіку розвитку, джерела ризиків і механізми асиметрії (табл. 1).

Таблиця 1. Систематизація складових ресурсного потенціалу світового ринку в умовах асиметричної глобальної економіки

Складова ресурсного потенціалу	Ринкове значення	Прояв асиметрії
Природно-сировинна	Формує первинну базу світового виробництва і торгівлі сировиною	Нерівномірне географічне розміщення ресурсів і різний рівень доступу до технологій видобутку
Енергетична	Визначає собівартість виробництва, інфляційні ризики та конкурентоспроможність	Залежність імпортерів від обмеженої групи постачальників та транспортних коридорів
Мінерально-критична	Є основою енергетичного переходу, електромобільності, оборонних і цифрових технологій	Висока концентрація видобутку і особливо перероблення у небагатьох країнах
Продовольча	Забезпечує продовольчу безпеку і впливає на соціально-політичну стабільність	Відмінності у кліматичних умовах, технологічності агросектору та доступі до добрив
Людська	Визначає потенціал інновацій, виробництва і споживчого попиту	Демографічні дисбаланси, міграція, різний рівень освіти і продуктивності праці
Фінансово-інвестиційна	Забезпечує масштабування виробництва, інфраструктури і технологічної модернізації	Концентрація глобальної ліквідності у фінансових центрах та нерівний доступ до капіталу
Цифрово-технологічна	Перетворює дані та технології на ключове джерело ринкової влади	Цифровий розрив між країнами за рівнем доступу, якості мереж і цифрових навичок

Джерело: систематизовано автором на основі [1-10].

Представлена систематизація засвідчує, що ресурсний потенціал світового ринку має комплексний характер. Його оцінювання не може зводитися лише до обсягів видобутку чи товарної торгівлі, оскільки в умовах технологічної економіки дедалі більше значення мають переробні потужності, стандарти якості, логістичні вузли, цифрові мережі та інституційні правила доступу до ринків. Через це асиметрія набуває багатовимірного характеру: ресурсна забезпеченість не завжди трансформується у ринкову силу, а технологічний і фінансовий контроль часто є важливішим за фізичне володіння ресурсом.

Емпіричну оцінку ресурсного потенціалу світового ринку доцільно здійснювати за групою індикаторів, які характеризують масштаб ринкового обміну, ресурсну забезпеченість, інтенсивність використання ресурсів і ступінь доступу до нових факторів виробництва (табл. 2).

Таблиця 2. Динаміка індикаторів розвитку світового ринку та його ресурсного потенціалу у 2020–2024 рр.

Показник	2020	2021	2022	2023	2024	Зміна 2024/ 2020, %
Обсяг світової торгівлі товарами, трлн дол. США	17,58	22,40	25,30	24,01	24,43	+39,0
Світова торгівля комерційними послугами, трлн дол. США	4,91	5,70	6,80	7,54	8,69	+77,0
Цифрово доставлені послуги, трлн дол. США	3,21	3,71	3,82	4,25	4,64	+44,5
Світове енергетичне забезпечення, ЕДж	536,07	563,26	571,04	580,28	592,22	+10,5
Відновлювана енергія, включно з гідроенергетикою, ЕДж	34,45	36,45	38,74	40,56	43,84	+27,3
Критичні мінерали: індекс виробництва ключових мінералів (2020 = 1000	100,0	111,8	139,0	160,4	176,2	+76,2
Продовольчий потенціал: світове виробництво зернових, млрд т	3,00	3,07	3,04	3,10	3,10	+3,3
Цифровий доступ: частка населення світу, що користується Інтернетом% населення	60,0	63,0	66,0	65,0	68,0	+8,0

Джерело: складено автором на основі [6-13].

Наведені дані свідчать про нерівномірне, але загалом висхідне зростання ресурсного потенціалу світового ринку у 2020–2024 рр. Найвищі темпи приросту характерні для світової торгівлі комерційними послугами (+77,0 %) та виробництва критичних мінералів (+76,2 %), що відображає посилення ролі сервісної, цифрової та технологічно орієнтованої складових у глобальній економіці. Водночас товарна торгівля зростала менш стабільно: після активного постпандемічного відновлення у 2021–2022 рр. у 2023 р. спостерігалося її скорочення, що підтверджує чутливість цього сегмента до цінових, логістичних і геополітичних шоків.

Важливою ознакою сучасного світового ринку є випереджальне зростання послуг. За даними ЮНКТАД, у 2024 р. послуги зросли на 9 % і забезпечили близько 700 млрд дол. США приросту світової торгівлі [14]. За даними СОТ, у 2025 р. послуги становили 27,6 % світової торгівлі товарами та комерційними послугами, що є найвищою часткою з 2005 р. [16]. Це означає, що ресурсний потенціал світового ринку дедалі більше переміщується від фізичної сировини до нематеріальних ресурсів: знань, програмного забезпечення, фінансових послуг, логістики, інжинірингу, управління даними та платформної інфраструктури.

Водночас матеріальна основа світового ринку не втрачає значення. Навпаки, енергетичний перехід і цифровізація підсилюють попит на матеріальні ресурси нового типу. Критичні мінерали стають не менш стратегічними, ніж нафта у XX ст. За даними МЕА, попит на літій у 2024 р. зріс майже на 30 %, а попит на нікель, кобальт, графіт і рідкісноземельні елементи збільшився на 6-8 % [18]. Така динаміка засвідчує, що технологічна модернізація не усуває ресурсну залежність, а лише змінює її предмет і географію.

Найбільш проблемним є те, що ланцюги постачання критичних мінералів надто концентровані. Якщо видобуток залишається певною мірою географічно розпорошеним, то перероблення сконцентроване значно сильніше. МЕА зазначає, що середня частка трьох провідних країн у переробленні ключових енергетичних мінералів зросла з близько 82 % у 2020 р. до 86 % у 2024 р., а близько 90 % приросту постачання забезпечував один провідний постачальник залежно від типу мінералу [18]. Це створює ситуацію, коли фізичне володіння ресурсом не гарантує економічного контролю над його кінцевою вартістю.

Енергетична складова ресурсного потенціалу також залишається неоднозначною. Energy Institute констатує, що у 2024 р. глобальне енергопостачання зросло на 2 %, причому всі основні джерела енергії, включно з викопним паливом і відновлюваними джерелами, досягли рекордних рівнів споживання [17]. Викопне паливо продовжує забезпечувати близько 86 % енергетичного міксу, що свідчить про інерційність енергетичної системи. Водночас відновлюване енергопостачання зросло на 8 %, а Китай забезпечив 58 % цього приросту, що демонструє нову концентрацію технологічного лідерства у сфері енергетичного переходу [17].

Продовольчий потенціал світового ринку має іншу логіку асиметрії. Він залежить від землі, води, клімату, агротехнологій, добрив, енергії та логістики. За даними FAO, у 2025 р. світове виробництво зернових оцінюється у 3 043 млн т, що на 6,1 % перевищує обсяг 2024 р. [20]. З одного боку, це демонструє значні можливості глобальної аграрної системи. З іншого боку, зміна клімату, нестабільність цін на добрива, війни та порушення морських маршрутів можуть швидко перетворити виробничий потенціал на проблему доступності продовольства для імпортозалежних країн.

Цифровий ресурс є новим ключовим елементом світового ринку. За оцінками ITU, у 2025 р. онлайн перебували близько 6 млрд осіб, або майже три чверті населення світу, однак 2,2 млрд осіб залишалися офлайн [21]. Рівень використання Інтернету у країнах з високим доходом становив 94 %, тоді як у країнах з низьким доходом - лише 23 % [22]. Відповідно, коефіцієнт цифрової асиметрії між цими групами становить понад 4:1. Це означає, що можливості участі у цифровій торгівлі, дистанційній зайнятості, інноваційних послугах і використанні штучного інтелекту розподілені нерівномірно.

Таким чином, світовий ринок одночасно розширює свій ресурсний потенціал і посилює внутрішню нерівномірність. Для пояснення цієї суперечності доцільно розглядати асиметрію за кількома вимірами: ресурсно-географічним, технологічним, торговельним, інституційним, фінансовим і цифровим (табл. 3)

Таблиця 3. Ключові прояви асиметрії ресурсного потенціалу світового ринку

Вимір асиметрії	Економічний наслідок	Потенційний напрям зниження асиметрії
Торговельний	Зміна центрів приросту торгівлі та посилення ролі Азії й країн Глобального Півдня	Розвиток регіональної торгівлі, спрощення процедур і зниження тарифної ескалації [14]
Інституційний	Фрагментація правил і зростання ризиків торговельної дискримінації	Оновлення багатосторонніх правил, прозорість тарифної політики, механізми вирішення спорів [15]
Регіонально-виробничий	Концентрація виробничої динаміки та залежність інших регіонів від азійських ланцюгів постачання	Диверсифікація виробництва, розвиток nearshoring і friend-shoring без руйнування відкритості торгівлі [15]
Енергетичний	Переміщення енергетичного центру тяжіння до Азії та зростання залежності від її попиту	Інвестиції у мережі, накопичувачі енергії, енергоефективність і міжрегіональну координацію [16]
Мінерально-технологічний	Висока вразливість до експортних обмежень, політичних рішень і логістичних збоїв	Стратегічні партнерства, перероблення у ресурсних країнах, рециклінг і технологічна диверсифікація [18]
Цифровий	Нерівний доступ до цифрових послуг, платформної економіки та штучного інтелекту	Інвестиції у доступну інфраструктуру, цифрові навички та інклюзивні платформи [21]
Продовольчий	Імпортозалежні країни залишаються вразливими навіть за достатньої глобальної пропозиції	Створення резервів, диверсифікація постачання, підтримка стійкого землеробства [21]

Джерело: сформовано автором на основі [14-21].

Дані таблиці 3 засвідчують, що асиметрична глобальна економіка не є лише проблемою різного рівня доходів між країнами. Вона проявляється у нерівному доступі до правил, технологій, логістики, енергії, переробних потужностей і цифрового середовища. У такій системі ресурсний потенціал світового ринку може бути достатнім на агрегованому рівні, але недостатньо доступним для окремих груп країн або суб'єктів. Це пояснює парадокс сучасного розвитку: за наявності рекордних обсягів торгівлі, енергоспоживання, виробництва зернових та цифрових послуг зростає кількість точок вразливості.

Особливу роль у формуванні ресурсної асиметрії відіграють глобальні ланцюги доданої вартості. Вони дозволяють ефективно розподіляти виробничі функції між країнами, але водночас закріплюють нерівний розподіл доходів. Країни, які виконують сировинні або трудомісткі функції, часто отримують нижчу частку доданої вартості, ніж країни, що контролюють дизайн, стандарти, фінансування, брендинг, цифрові платформи та канали збуту. Саме тому ресурсний потенціал світового ринку слід оцінювати не лише через обсяг ресурсів, а й через позицію країни в ланцюгу створення вартості.

У короткостроковій перспективі ключовими ризиками для світового ринку залишаються геополітичні конфлікти, енергетичні цінові шоки, тарифна фрагментація, експортні обмеження щодо критичних мінералів і кліматичні загрози для продовольства. Світовий банк у Global Economic Prospects наголошує, що глобальне зростання

у 2026 р. може сповільнитися до 2,5 %, а ризики залишаються зміщеними у бік погіршення через товарні шоки, геополітичну напруженість і невизначеність політики [21]. СОТ також прогнозує уповільнення зростання обсягу світової товарної торгівлі з 4,6 % у 2025 р. до 1,9 % у 2026 р. за базового сценарію [7]. Отже, ресурсний потенціал світового ринку є значним, але його реалізація залежить від здатності інституцій пом'якшувати шоки.

Середньострокові тенденції мають подвійний характер. З одного боку, зростання цифрових послуг, відновлюваної енергетики, регіональної торгівлі та інвестицій у штучний інтелект створює нові джерела ринкового потенціалу. З іншого боку, ці самі процеси поглиблюють залежність від критичних мінералів, електромереж, центрів обробки даних, напівпровідників і висококваліфікованої робочої сили. Відтак економіки, які не мають доступу до цих ресурсів, ризикують опинитися на периферії нової технологічної глобалізації.

Збалансоване використання ресурсного потенціалу світового ринку потребує переходу від моделі ресурсної конкуренції до моделі ресурсної стійкості. Такий підхід передбачає не закриття ринків, а формування більш диверсифікованих і прозорих ланцюгів постачання. Для енергетики це означає поєднання декарбонізації з енергетичною безпекою; для критичних мінералів — розвиток перероблення, рециклінгу та технологій заміщення; для продовольства — інвестиції в кліматично стійке землеробство; для цифрового ринку — доступність інтернету, розвиток навичок і справедливий доступ до даних; для міжнародної торгівлі — оновлення багатосторонніх правил.

У цьому контексті стратегічне значення має також циркулярна економіка. Вона дозволяє зменшити залежність від первинного видобутку, подовжити життєвий цикл ресурсів і частково знизити географічну асиметрію. Рециклінг батарей, повторне використання металів, ефективніше управління харчовими втратами, енергоефективність і цифровий моніторинг ресурсних потоків можуть стати важливими інструментами підвищення стійкості світового ринку.

Отже, ресурсний потенціал світового ринку в умовах асиметричної глобальної економіки слід розглядати як динамічну, багаторівневу і суперечливу категорію. Він одночасно демонструє зростання масштабів, технологічне ускладнення та посилення нерівномірності контролю. Саме ця суперечність визначає головний виклик для державної, корпоративної та міжнародної економічної політики у найближчі роки.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що світовий ринок у сучасних умовах є не лише простором міжнародного обміну, а й глобальним механізмом мобілізації, перерозподілу та комерціалізації ресурсного потенціалу. Його ресурсна база включає природно-сировинні, енергетичні, мінерально-критичні, продовольчі, людські, фінансові та цифрово-технологічні складові, взаємодія яких визначає стійкість і конкурентоспроможність світогосподарської системи.

Дані досліджень підтверджують, що сукупний ресурсний потенціал світового ринку залишається значним і продовжує зростати. Рекордні обсяги світової торгівлі, зростання комерційних і цифрових послуг, рекордне енергоспоживання, прискорення попиту на критичні мінерали та збільшення виробництва зернових свідчать про високу місткість і адаптивність глобального ринку. Водночас ці самі процеси посилюють структурні дисбаланси, оскільки контроль над переробленням, технологіями, цифровими платформами та логістикою концентрується в небагатьох країнах і корпораціях.

Визначено, що асиметрична глобальна економіка проявляється у кількох ключових вимірах: торговельному, інституційному, регіонально-виробничому, енергетичному, мінерально-технологічному, цифровому та продовольчому. Особливо важливими є концентрація перероблення критичних мінералів, нерівність цифрового доступу, залежність від викопного палива, регіональна концентрація приросту торгівлі та зниження частки торгівлі, що здійснюється на недискримінаційних багатосторонніх умовах.

Обґрунтовано, що ключовими напрямами збалансованого використання ресурсного потенціалу світового ринку мають стати диверсифікація ланцюгів постачання, розвиток регіональних і міжрегіональних партнерств, інвестиції у перероблення та рециклінг критичних мінералів, прискорення енергетичного переходу без втрати енергетичної безпеки, підтримка кліматично стійкого агровиробництва, цифрова інклюзія та модернізація багатосторонніх торговельних правил.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні інтегрального індексу ресурсного потенціалу світового ринку, який поєднуватиме показники фізичної ресурсної забезпеченості, технологічної спроможності, інституційного доступу, логістичної стійкості та цифрової інклюзії, а також у моделюванні сценаріїв трансформації світового ринку за умов посилення геоекономічної фрагментації.

Література

1. Prebisch R. The Economic Development of Latin America and Its Principal Problems. New York : United Nations, 1950. URL: https://repositorio.cepal.org/handle/11362/29973.
2. Stiglitz J. E. Globalization and Its Discontents Revisited: Anti-Globalization in the Era of Trump. New York : W. W. Norton & Company, 2017. 528 p.
3. Rodrik D. The Globalization Paradox: Democracy and the Future of the World Economy. New York : W. W. Norton & Company, 2011. 346 p.
4. Baldwin R. The Great Convergence: Information Technology and the New Globalization. Cambridge : Harvard University Press, 2016. 344 p.
5. Gereffi G. Global value chains in a post-Washington Consensus world. *Review of International Political Economy*. 2014. Vol. 21, No. 1. P. 9–37. DOI: https://doi.org/10.1080/09692290.2012.756414.
6. World Trade Statistical Review 2021. Geneva : World Trade Organization, 2021. URL: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2021_e/wts2021_e.pdf.
7. Trade Growth to Slow Sharply in 2023 as Global Economy Faces Strong Headwinds : Press Release No. 909. Geneva : World Trade Organization, 2022. URL: https://www.wto.org/english/news_e/pres22_e/pr909_e.htm.
8. Global Trade Outlook and Statistics. Geneva : World Trade Organization, 2023. URL: https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/trade_outlook23_e.htm.
9. Global Trade Outlook and Statistics. Geneva : World Trade Organization, 2024. URL: https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/trade_outlook24_e.htm.
10. Global Trade Outlook and Statistics. Geneva : World Trade Organization, 2025. URL: https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/trade_outlook25_e.htm.
11. Global Digital Trade Development Report 2025. Geneva : International Trade Centre, 2025. URL: https://www.intracen.org/resources/publications/global-digital-trade-development-report-2025.
12. Statistical Review of World Energy 2025. London : Energy Institute, 2025. URL: https://www.energyinst.org/statistical-review.

13. Global Critical Minerals Outlook 2025. Paris : International Energy Agency, 2025. URL: https://www.iea.org/reports/global-critical-minerals-outlook-2025.
14. Agricultural Production Statistics 2010–2024. Rome : Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2025. URL: https://www.fao.org/statistics/highlights-archive/highlights-detail/agricultural-production-statistics-2010-2024/en.
15. Facts and Figures 2021. Geneva : International Telecommunication Union, 2021. URL: https://www.itu.int/itu-d/reports/statistics/facts-figures-2021/.
16. Facts and Figures 2022. Geneva : International Telecommunication Union, 2022. URL: https://www.itu.int/itu-d/reports/statistics/2022/11/24/ff22-internet-use/.
17. Facts and Figures 2023. Geneva : International Telecommunication Union, 2023. URL: https://www.itu.int/itu-d/reports/statistics/2023/10/10/ff23-internet-use/.
18. Facts and Figures 2024. Geneva : International Telecommunication Union, 2024. URL: https://www.itu.int/itu-d/reports/statistics/2024/11/10/ff24-internet-use/.
19. Global Trade Update: The Role of Tariffs in International Trade. UN Trade and Development (UNCTAD). 2025. URL: https://unctad.org/publication/global-trade-update-march-2025.
20. Global Trade Outlook and Statistics – March 2026. World Trade Organization. 2026. URL: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/gtos0326_e.pdf.
21. World Trade Statistics 2025. World Trade Organization. 2026. URL: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/world_trade_statistics_e.htm.

References

1. Prebisch, R. (1950). *The Economic Development of Latin America and Its Principal Problems*. New York: United Nations. URL: https://repositorio.cepal.org/handle/11362/29973.
2. Stiglitz, J. E. (2017). *Globalization and Its Discontents Revisited: Anti-Globalization in the Era of Trump*. New York: W. W. Norton & Company. 528 p.
3. Rodrik, D. (2011). *The Globalization Paradox: Democracy and the Future of the World Economy*. New York: W. W. Norton & Company. 346 p.
4. Baldwin, R. (2016). *The Great Convergence: Information Technology and the New Globalization*. Cambridge: Harvard University Press. 344 p.
5. Gereffi, G. (2014). Global value chains in a post-Washington Consensus world. *Review of International Political Economy*, Vol. 21, No. 1, pp. 9–37. DOI: https://doi.org/10.1080/09692290.2012.756414.
6. World Trade Organization. (2021). *World Trade Statistical Review 2021*. Geneva: World Trade Organization. URL: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2021_e/wts2021_e.pdf.
7. World Trade Organization. (2022). *Trade Growth to Slow Sharply in 2023 as Global Economy Faces Strong Headwinds: Press Release No. 909*. Geneva: World Trade Organization. URL: https://www.wto.org/english/news_e/pres22_e/pr909_e.htm.
8. World Trade Organization. (2023). *Global Trade Outlook and Statistics*. Geneva: World Trade Organization. URL: https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/trade_outlook23_e.htm.
9. World Trade Organization. (2024). *Global Trade Outlook and Statistics*. Geneva: World Trade Organization. URL: https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/trade_outlook24_e.htm.
10. World Trade Organization. (2025). *Global Trade Outlook and Statistics*. Geneva: World Trade Organization. URL: https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/trade_outlook25_e.htm.
11. International Trade Centre. (2025). *Global Digital Trade Development Report 2025*. Geneva: International Trade Centre. URL: https://www.intracen.org/resources/publications/global-digital-trade-development-report-2025.
12. Energy Institute. (2025). *Statistical Review of World Energy 2025*. London: Energy Institute. URL: https://www.energyinst.org/statistical-review.
13. International Energy Agency. (2025). *Global Critical Minerals Outlook 2025*. Paris: International Energy Agency. URL: https://www.iea.org/reports/global-critical-minerals-outlook-2025.
14. Food and Agriculture Organization of the United Nations. (2025). *Agricultural Production Statistics 2010–2024*. Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations. URL: https://www.fao.org/statistics/highlights-archive/highlights-detail/agricultural-production-statistics-2010-2024/en.
15. International Telecommunication Union. (2021). *Facts and Figures 2021*. Geneva: International Telecommunication Union. URL: https://www.itu.int/itu-d/reports/statistics/facts-figures-2021/.
16. International Telecommunication Union. (2022). *Facts and Figures 2022*. Geneva: International Telecommunication Union. URL: https://www.itu.int/itu-d/reports/statistics/2022/11/24/ff22-internet-use/.
17. International Telecommunication Union. (2023). *Facts and Figures 2023*. Geneva: International Telecommunication Union. URL: https://www.itu.int/itu-d/reports/statistics/2023/10/10/ff23-internet-use/.
18. International Telecommunication Union. (2024). *Facts and Figures 2024*. Geneva: International Telecommunication Union. URL: https://www.itu.int/itu-d/reports/statistics/2024/11/10/ff24-internet-use/.
19. UN Trade and Development (UNCTAD). (2025). *Global Trade Update: The Role of Tariffs in International Trade*. URL: https://unctad.org/publication/global-trade-update-march-2025.
20. World Trade Organization. (2026). *Global Trade Outlook and Statistics – March 2026*. Geneva: World Trade Organization. URL: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/gtos0326_e.pdf.
21. World Trade Organization. (2026). *World Trade Statistics 2025*. Geneva: World Trade Organization. URL: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/world_trade_statistics_e.htm.

Стаття надійшла до редакції / Received 05.08.2026 **Прийнята до друку / Accepted 12.08.2026**
Опубліковано/ Published 04.09.2026